

ทองคำ สิ้นแร่แห่งเงินตรา

นางสาวนภาพร ลิขิตเรืองศิลป์*

ทองคำ (gold) เป็นธาตุเคมีหมายเลขอะตอม ๗๙ สัญลักษณ์ Au มาจากภาษาละตินว่า Aurum จัดอยู่ในกลุ่มธาตุโลหะมีสกุลชนิดหนึ่งที่หายากที่สุดในโลก เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ เป็นธาตุโลหะทรานซิชัน สีเหลืองทอง^๑ เนื้ออ่อนนุ่ม ด้วยเหตุที่ทองคำมีคุณสมบัติอันทรงค่า อาทิ ผิวสุกใสเป็นมันวาว สวยงาม สามารถยืดและตีเป็นแผ่นได้ ไม่ทำปฏิกิริยากับสารเคมีส่วนใหญ่ มีความต้านทานต่อการกัดกร่อนดีกว่าวัสดุอื่น เมื่อสัมผัสสภาวะอากาศสีของทองจะไม่หมองและไม่เกิดสนิม สามารถเก็บไว้ได้นานโดยไม่เปลี่ยนสภาพในสภาวะแวดล้อมปกติ ทำให้ทองคำเป็นสิ่งมีค่า เป็นที่ต้องการของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ

มนุษย์ค้นหาคำนำมามาใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือพิเศษและไม่จำเป็นต้องทำให้บริสุทธิ์เพื่อใช้เป็นเครื่องตกแต่งในพิธีกรรมทางศาสนา เครื่องใช้ของกษัตริย์ สื่อกลางแลกเปลี่ยนแทนเงินตรา และเงินตรา จึงถือเป็นโลหะที่ทรงคุณค่า และได้รับการยอมรับทั่วโลกมาตั้งแต่อดีต จนกระทั่งปัจจุบัน ทองคำยังคงถูกใช้เป็นทุนสำรองทางการเงินของหลายประเทศ ใช้ประโยชน์เป็นเครื่องประดับ งานทันตกรรม และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น ใช้ทำจุดสัมผัสทางไฟฟ้า เป็นต้น^๒

ภาพที่ ๑ ตารางธาตุ (Periodic table) เป็นการจัดเรียงธาตุเคมีในรูปแบบของตารางตามเลขอะตอม ที่มา: <https://www.ptable.com/?lang=th> เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ (เว็บไซต์ ptable ได้ออกแบบให้สามารถตรวจสอบคุณสมบัติธาตุแต่ละชนิดตามตารางธาตุได้)

* ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ ส่วนจัดแสดงทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน

^๑ ทองคำขาว (Platinum) หรือ แพลตินัม ไม่ใช่ทองคำ แต่เป็นธาตุเคมีที่มีเลขอะตอมติดกับทองคำ คือ ๗๘ สัญลักษณ์ Pt เป็นธาตุโลหะทรานซิชันสีเงินเทา มีน้ำหนักมาก คุณสมบัติเหมือนทองคำ คือ สามารถยืดและตีเป็นแผ่นได้ ทนต่อการกัดกร่อนมาก พบในธรรมชาติ อยู่กับสินแร่ของนิกเกิลและทองแดง ปัจจุบันแพลตินัมมีราคาสูงกว่าทองคำ ๒ - ๓ เท่า สามารถใช้ทำเครื่องประดับ อุปกรณ์ ในห้องทดลอง ตัวนำไฟฟ้า งานทันตกรรม และเครื่องกรองไอเสียในรถยนต์

^๒ ดร. ไบรอัน แนพพ์ (มานี จันทวิมล แปล), ทองแดง เงิน และทองคำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๔), หน้า ๕.

การกำเนิดแร่ทองคำ

การเกิดของแร่ทองคำตามลักษณะที่พบในธรรมชาติมี ๒ ชนิด คือ พบการฝังตัวในหิน หรือ สายแร่ที่แทรกอยู่ในหิน เรียกว่า แบบปฐมภูมิ และแบบทุติยภูมิหรือลานแร่ คือ การที่หินที่มีแร่ทองคำแบบปฐมภูมิได้มีการสึกกร่อน และถูกน้ำพัดพาไปสะสมตัวในที่แห่งใหม่ เช่น ตามเชิงเขา ลำห้วย หรือในตะกอนกรวดทรายในลำน้ำ ซึ่งทองคำส่วนมากในโลกมีอยู่ในสายแร่ในหิน แหล่งทองคำจะอยู่ในของเหลวร้อนที่เกิดจากวัตถุหลอมเหลวปริมาณมากในภูเขาไฟ ที่ผลักดันตัวขึ้นมาผ่านรอยแตกที่หินวางทับอยู่เมื่อเย็นลงและแข็งตัว ในที่สุด นักวิทยาศาสตร์เรียกโลหะที่มีกำเนิดแบบนี้ว่า การสะสมโลหะในสายแร่ร้อน และเนื่องจากไม่เกิดเป็นออกไซด์ได้ง่าย จึงยังคงพบเป็นโลหะบริสุทธิ์อยู่ในหิน ทั่วโลกนิยมใช้วิธีการแยกทองคำออกจากหินด้วยการทำเหมืองแร่ โดยทองคำที่ได้แต่ละออนซ์ (๓๑.๑๐๔ กรัม) ต้องใช้แร่ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ออนซ์มาดำเนินการ

แหล่งแร่ทองคำมีหลายแห่งในบริเวณต่าง ๆ ของโลก ดังเช่น ยุโรป เอเชีย ออสเตรเลีย แอฟริกา อเมริกาใต้ เม็กซิโก แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ซึ่งผลผลิตทองคำของโลกเพิ่มขึ้นเสมอ ดังเช่นใน พ.ศ. ๒๕๒๓ มีผลผลิต ๓๙.๒ ล้านออนซ์ และเพิ่มขึ้นเป็น ๔๖ ล้านออนซ์ใน พ.ศ. ๒๕๒๗^๓ ส่วนแหล่งแร่ทองคำปฐมภูมิในไทย อยู่ที่แหล่งโต๊ะโมะ จังหวัดนราธิวาส แหล่งเขาสามสิบ จังหวัดสระแก้ว แหล่งชาตรี (เขาโป่ง) จังหวัดพิจิตรถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ แหล่งดอยตุง (บ้านผาอี) จังหวัดเชียงราย และแหล่งเขาพนมพา จังหวัดพิจิตร ส่วนแหล่งแร่ทองคำทุติยภูมิในไทย อยู่ที่แหล่งบ้านป่าร้อน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แหล่งบ้านนาล้อม จังหวัดปราจีนบุรี แหล่งบ้านทุ่งฮั่ว จังหวัดลำปาง แหล่งในแม่น้ำโขง จังหวัดเลยถึงจังหวัดหนองคาย และแหล่งบ้านผาช้างมูบ จังหวัดพะเยา^๔

ทองคำในระบบเงินตราโลก

มนุษย์รู้จักนำโลหะทองคำ เงิน และทองแดง มาใช้เป็นเงินตราตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณ จึงจัดโลหะเหล่านี้เป็นหมู่โลหะเหรียญตรา^๕ พบหลักฐานการผลิตเหรียญกษาปณ์ทองขึ้นใช้เมื่อประมาณ ๒,๗๐๐ ปีมาแล้ว โดยชาวลิเดีย (ที่ตั้งประเทศอยู่ในประเทศตุรกีในปัจจุบัน) ใช้โลหะนาก (เงินผสมทองคำ) ตามธรรมชาติมาตัดแบ่งออกเป็นก้อนเล็ก ๆ ตามขนาดน้ำหนักมาตรฐานของทางราชการ แล้วประทับตราพระราชลัญจกรของพระเจ้าแผ่นดินเพื่อรับรองน้ำหนักของก้อนโลหะที่จะนำไปใช้ชำระหนี้ เกิดเป็นพิกัตราคามาตรฐานขึ้น ก้อนโลหะประทับตราที่มีน้ำหนักและราคาแน่นอนนี้ เรียกว่า “เงินตรา” ซึ่งหลังจากผลิตเหรียญกษาปณ์นากออกใช้แล้วนาน ๕๐ ปี ชาวลิเดียจึงได้เริ่มผลิตเหรียญกษาปณ์ทองและเงินขึ้นเมื่อสามารถเรียนรู้วิธีการหลอมแยกทองออกจากเงินได้สำเร็จ^๖

^๓ พงศ์ศักดิ์ วิจิต, ทองคำ, กฐินพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ณ วัดเขาวัง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (กรมทรัพยากรธรณี, ๒๕๒๙), หน้า ๑๕ - ๑๖.

^๔ สืบค้นเมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓, <https://th.wikipedia.org/wiki/ทองคำ>

^๕ ดร.ไบรอัน แนพพ์ (มานี จันทวิมล แปล), ทองแดง เงิน และทองคำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๔), หน้า ๔๑.

^๖ นวรัตน์ เลขกุล, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

ภาพที่ ๒ เหรียญลิเดีย

ที่มา: <https://colnect.com/th/coins/> เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ทองคำในระบบเงินตราไทย

พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นถึงการนำทองคำมาใช้ในระบบการค้าของไทย มาตั้งแต่สมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ เป็นเหรียญกลมแบนทั้งชนิดเงินและทองคำหลายขนาด อีกทั้งข้อมูลเกี่ยวกับทองคำปรากฏในสมัยสุโขทัย เป็นข้อความบนศิลาจารึกหลักที่ ๑ กล่าวถึงการค้าทองคำ รวมถึงความรุ่งเรืองในสมัยอยุธยาที่นิยมสร้างศิลปวัตถุด้วยทองคำ เรื่องราวความเกี่ยวพันกับแหล่งแร่ทองคำ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเมื่อทรงมีสัมพันธไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส หรือพงศาวดารที่บันทึก เรื่องสมเด็จพระเจ้าบรมโกศโปรดให้ตั้งทำการร่อนแร่ทองคำ ล้วนแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย

ในระหว่าง พ.ศ. ๑๘๙๓ – ๒๓๑๐ บรรดาหัวเมืองในอำนาจการปกครองปลายพระราชอาณาเขตของกรุงศรีอยุธยาได้รับอนุญาตให้ผลิตเงินตราของตนเองขึ้นใช้ได้ ที่เมืองปัตตานีซึ่งเป็นเมืองบริวารในจำนวนเมือง ๑๒ นักษัตริย์ของเมืองนครศรีธรรมราช ก็ได้มีการผลิตเหรียญทองคำตราประจำเมืองเป็นรูปวัวขึ้นใช้ นอกจากนี้ยังผลิตเหรียญพระอาทิตย์มาตาฮารีและเหรียญที่ใช้อักษรอาหรับขึ้นด้วย^๗

ภาพที่ ๓ เหรียญกษาปณ์ทองปัตตานี

ที่มา: นวรัตน์ เลขกุล, เบี้ย บาท กษาปณ์ แบงก์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), ๒๕๔๒), หน้า ๒๙.

^๗ นวรัตน์ เลขกุล, เบี้ย บาท กษาปณ์ แบงก์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), ๒๕๔๒), หน้า ๒๙.

ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๙๐ – ๒๔๐๒ ทั่วโลกแตกตื่นขุดทองคำหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา แคนาดา รัสเซีย แอฟริกาใต้ และออสเตรเลีย ทำให้มีการค้นพบทองคำมากกว่าที่เคยพบในสามศตวรรษก่อน และทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งผลิตทองคำใหญ่ที่สุดในโลก^๘ ทองคำในตลาดเพิ่มขึ้น ๗ – ๘ เท่า ขณะเดียวกัน ประเทศสยามเริ่มเปิดการค้าเสรีกับชาวต่างชาติ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีทองคำหลั่งไหลเข้ามาพร้อมกับการค้าเสรีแบบใหม่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริที่จะแก้ปัญหาทองคำล้นระบบ จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำทองคำมาผลิตเป็นเหรียญกษาปณ์ทองคำขึ้นใช้ในประเทศไทย และไม่ประสงค์ให้ทองคำในประเทศกลายเป็นทองผสมแบบเหรียญทองของอังกฤษ จึงไม่ผสมทองแดงลงในเหรียญทอง ทำให้ระบบเงินตราของไทยตั้งแต่สมัยโบราณสัมพันธ์กับน้ำหนักของโลหะมีค่าที่นำมาทำเงินตรานั้น เรียกว่า เงินเต็มค่า^๙

เหรียญทองคำแรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พ.ศ. ๒๔๐๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริให้ผลิตเหรียญกษาปณ์ทองคำขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นชุด ๓ ชนิดราคา เรียกว่า เหรียญกษาปณ์ทองคำ ทศ พิศ พัดดิ่งส์ และนำออกใช้หมุนเวียนชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ตลอดจนค้าขายกับชาวต่างชาติได้ควบคู่กับเหรียญกษาปณ์เงินที่ใช้อยู่ในระบบ ลักษณะเหรียญกลมแบน ขอบมีเฟืองจักร ด้านหน้าเหรียญทองทศ และทองพิศมีตราพระมหามงกุฎ ยอดเปล่งรัศมี มีฉัตรกระหนาบทั้ง ๒ ข้าง รอบวงขอบเหรียญมีจุดไข่ปลา ระหว่างฉัตรและพระมหามงกุฎมีลายกระหนก ส่วนเหรียญทองพัดดิ่งส์มีลายกระหนกทั้งด้านนอกและด้านในฉัตร รอบวงขอบเหรียญมีเกสรดอกไม้โดยรอบ ด้านหลังมีรูปช้างยืนอยู่ตรงกลางวงจักร รอบวงขอบเหรียญมีลวดลายเหมือนด้านหน้า^{๑๐}

เหรียญทองคำทศ คือ เหรียญกษาปณ์ทองคำขนาดใหญ่ (๒๒ มิลลิเมตร) ราคาเหรียญละ ๘ บาท (๒ ตำลึง) ทศ แปลว่า ๑๐ มีค่าเท่ากับ ๑ ใน ๑๐ ของชั่ง หมายถึง จำนวนเหรียญ ๑๐ เหรียญ เท่ากับ ๑ ชั่ง

เหรียญทองคำพิศ คือ เหรียญกษาปณ์ทองคำขนาดกลาง (๑๗ มิลลิเมตร) ราคาเหรียญละ ๔ บาท (๑ ตำลึง) พิศ แปลว่า ๒๐ มีค่าเท่ากับ ๑ ใน ๒๐ ของชั่ง หมายถึง จำนวนเหรียญ ๒๐ เหรียญ เท่ากับ ๑ ชั่ง

เหรียญทองคำพัดดิ่งส์ คือ เหรียญกษาปณ์ทองคำขนาดเล็ก (๑๖ มิลลิเมตร) ราคาเหรียญละ ๒ บาทกึ่ง (๑๐ สลึง) พัดดิ่งส์ แปลว่า ๓๒ มีค่าเท่ากับ ๑ ใน ๓๒ ของชั่ง หมายถึง จำนวนเหรียญ ๓๒ เหรียญ เท่ากับ ๑ ชั่ง^{๑๑}

^๘ ดร.ไบรอัน แนพพ์ (มานี จันทวิมล แปล), **ทองแดง เงิน และทองคำ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, ๒๕๔๔), หน้า ๓๗.

^๙ ทองคำมีความอ่อนตัวสูง เกิดการสึกกร่อน น้ำหนักขาดหายไป เมื่อใช้เป็นเงินตราติดต่อกันเป็นเวลานาน เช่นเดียวกับการนำไปใช้เป็นเครื่องประดับ เพื่อให้เกิดความคงทนแข็งแรง ยืดอายุการใช้งานของเหรียญกษาปณ์ให้นานขึ้น ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปจึงเจอโลหะอื่นที่แข็งแรงกว่า และราคาถูกกว่า เช่น ทองแดงลงไป เหรียญกษาปณ์ของชาวยุโรปจึงมีโลหะอื่นผสมอยู่ด้วย แต่พิศราคาต่ำตราไว้หน้าเหรียญยังคงกำหนดไว้เท่าเดิม จึงทำให้พิศราคาหน้าเหรียญสูงเกินกว่าราคาของเนื้อโลหะที่ทำเหรียญนั้น เรียกว่า “เงินหย่อนค่า” อ้างอิงจาก นวรัตน์ เลขกุล, **เบี้ย บาท กษาปณ์ แบงก์**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), ๒๕๔๒), หน้า ๗๔ - ๗๕.

^{๑๐} ชัชวาลย์ วุฒิช, **เหรียญบนแผ่นดิน ร.๕**, (กรุงเทพฯ: บริษัท คอมมอนเซนส์ ดีไซน์แอนด์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๔๘ - ๔๙.

^{๑๑} พงศ์ศักดิ์ วิชิต, **ทองคำ**, **กฐินพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ณ วัดเขาวัง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, ๒๕๒๙)**, หน้า ๘.

ภาพที่ ๔ เหรียญกษาปณ์ทองคำ ทศ พิศ พัดดิ่งส์ เงินตราของไทยผลิตขึ้นในระบบเงินเต็มค่า
ที่มา: ภาพถ่ายเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ ห้องนิทรรศการชั่วคราว พิพิธภัณฑ์เหรียญกษาปณ์อนุรักษ์

การจัดสร้างเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกเหรียญแรกของไทยเกิดขึ้นในสมัยเดียวกัน โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๔๐๗ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดสร้าง เหรียญแต่เม็งทงป้อ ชนิดทองคำและเงิน มีน้ำหนัก ๔ บาท หรือ น้ำหนัก ๖๐ กรัม เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระองค์ บอกชนิดราคาเป็นรูปดาวบนหน้าเหรียญที่วงขอบเหรียญ ลักษณะเป็นเหรียญกลมแบน ขอบเรียบ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔๕ มิลลิเมตร ด้านหน้าเป็นตราพระมหามงกุฎ ยอดเปล่งรัศมี มีฉัตรกระหนาบอยู่ ๒ ข้าง มีลายกิ่งไม้เป็นเปลวแทรกอยู่ในท้องลาย มีดาวอยู่รอบวงขอบ ๓๒ ดวง หมายถึง ๓๒ เฟื้อง ราคาเท่ากับ ๔ บาท น้ำหนัก ๑ ตำลึง รอบวงขอบเป็นลายเกสรดอกไม้ ด้านหลังเป็นลายแก้วชิงดวงหรือลายรวงผึ้ง มีอักษร "กรุงสยาม" อยู่กลางเหรียญ มีอักษรจีนอยู่ ๔ ทิศ อ่านออกเสียงภาษาแต้จิ๋วว่า "แต่เม็งทงป้อ" แปลว่า ทรัพย์สินเงินตราของ "แต่เม็ง" (พระปรมาภิไธยอย่างจีนของรัชกาลที่ ๔) ทำให้นิยมเรียกเหรียญนี้ว่า "เหรียญแต่เม็ง"^{๑๒}

ความพิเศษของเหรียญแต่เม็ง คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดฯ ให้มีพระบรมราชานุญาตนำไปใช้ประดับได้อย่างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ รวมถึงจุดเด่นอีกประการ คือ เป็นเหรียญกษาปณ์สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เพราะมีราคาระบุที่หน้าเหรียญ แต่ด้วยความที่จำนวนการผลิตมีน้อย จึงเป็นที่นิยมอย่างสูงในเวลาต่อมา

^{๑๒} ชัชวาลย์ วุวนิช, เหรียญบนแผ่นดิน ร.๕, (กรุงเทพฯ: บริษัท คอมมอนเซนส์ ดีไซน์แอนด์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๕๐ - ๕๑.

ภาพที่ ๕ เหรียญแต้เม้งทงป้อ ชนิดทองคำและเงิน

ที่มา: https://www.khaosod.co.th/amulets/news_๗๒๘๗๙๑ เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

การกำหนดมาตรฐานเนื้อทองคำในระบบเงินตราไทย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การกำหนดราคาทองคำของไทยอยู่ในระบบมาตรฐานเนื้อเงินมาตั้งแต่โบราณ การกำหนดราคาเนื้อทองเรียกเป็นเนื้อและน้ำต่าง ๆ มาจากธรรมเนียมของชาวเชียงแสนโบราณ ใช้ค่าน้ำหนักและความบริสุทธิ์ของเนื้อทองเป็นหลัก โดยทองบริสุทธิ์ ไม่มีโลหะเจืออื่น เรียกว่า ทองเนื้อเก้า หรือ นพคุณแก่น้ำ ความบริสุทธิ์รองลงมาเรียกว่า ทองเนื้อแปด เจ็ด หก ถัดกันลงมาตามลำดับ ทองที่มีเนื้อต่ำ เรียกว่า ทองเนื้อสี่ หมายถึง ซื่อขายกันโดยน้ำหนักทอง ๑ บาทเป็นราคาเงิน ๔ บาท และเพิ่มขึ้นไปสูงสุดถึง ๙ บาท เป็นทองเนื้อเก้า ส่วนราคาทองที่ซื่อขายเป็นเศษเกินกว่าบาทขึ้นไป เรียกว่า ขา เช่น ทองเนื้อหกน้ำสองขา หมายถึง ทองโดยน้ำหนัก ๑ บาท ขายเป็นราคาเงิน ๖ บาท ๒ สลึง เป็นต้น^{๑๓}

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการติดต่อกับชาวต่างชาติ มากยิ่งขึ้น ยังคงมีการผลิตเหรียญกษาปณ์ทองคำขึ้นใช้ในรัชสมัยของพระองค์ และเนื่องจากระบบเงินตราของไทยอยู่ในมาตรฐานเนื้อเงินมาตลอดดังกล่าวแล้วข้างต้น ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ พระองค์จึงได้เปลี่ยนให้ระบบเงินตราของไทยมาอยู่ในมาตรฐานเนื้อทองคำเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ที่ไทยติดต่อกับด้วยขณะนั้น โดยทรงตราพระราชบัญญัติมาตราทองคำขึ้น เพื่อกำหนดเทียบค่าเงินบาทกับทองคำบริสุทธิ์ และตั้งแต่นั้นมาทองคำก็ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทุนสำรองเงินตราของประเทศที่ใช้ในการผลิตธนบัตร โดยทองคำที่ใช้เป็นทุนสำรองเงินตราแต่ละแห่ง มีน้ำหนักประมาณ ๑๕ กิโลกรัม^{๑๔} (ทั่วโลกนิยมลงทุนทองคำแห่ง เป็นทองคำบริสุทธิ์ ๙๙.๙๙% หรือ ๒๔ กะรัต ส่วนประเทศไทยนิยมทองคำแห่ง ๙๖.๕% หรือ ๒๓ กะรัต ข้อมูลจาก พงศ์ศักดิ์ วิจิต, ทองคำ, กฐินพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ณ วัดเขาวิ้ง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (กรมทรัพยากรธรณี, ๒๕๒๙), หน้า ๑๙.)

^{๑๓} นิดดา หงษ์วิวัฒน์, เครื่องทองรัตนโกสินทร์, (กรุงเทพฯ: คติ, ๒๕๕๕), หน้า ๒๕๔.

^{๑๔} นวรัตน์ เลขกุล, เบี้ย บาท กษาปณ์ แบงก์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), ๒๕๔๒), หน้า ๕๙.

ภาพที่ ๖ ทองคำแท่ง

ที่มา: นวรัตน์ เลขกุล, เบี้ย บาท กษาปณ์ แบงก์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), ๒๕๔๒), หน้า ๕๙.

จวบจนปัจจุบัน ทองคำ ธาตุโลหะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และหายากที่สุดในโลก มีคุณลักษณะเด่นที่มีความคงรูปลักษณะและความสวยงามแม้ผ่านกาลเวลามายาวนาน ทำให้มนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณถือว่าทองคำเป็นโลหะทรงคุณค่า เป็นที่ยอมรับมาตรฐานการแลกเปลี่ยนกันได้ทั่วโลก มนุษย์ใช้ประโยชน์ทองคำมากมายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ด้วยคุณลักษณะเฉพาะทางเคมีและทางกายภาพในธาตุทองคำ เช่น การทำเครื่องประดับ ศิลปวัตถุทางศาสนา งานศิลปกรรม ใช้ในงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ งานทันตกรรม และโดยเฉพาะการใช้ทองคำเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนค้าขาย ทำเป็นเงินตรา จนกระทั่งนำทองคำมาทำเป็นเหรียญกษาปณ์ทองคำตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ใช้เป็นทรัพย์สินเงินตราสำรองระหว่างประเทศ จึงกล่าวได้ว่าทองคำ ใช้เป็นเงินตราหรือแทนค่าเงินตราได้แม้ว่าอยู่ในรูปลักษณะทางกายภาพใด เป็นโลหะอันทรงคุณค่า และมีราคาในทุกยุคสมัย มีแนวโน้มที่ราคาจะเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

เกษม พลายแก้ว, วารสาร มจร.วิชาการ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑๕ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๔๗.

ชัชวาลย์ วุฒินิช, เหรียญบนแผ่นดิน ร.๕, กรุงเทพฯ: บริษัท คอมมอนเซนส์ ดีไซน์แอนด์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๔๙.

นวรัตน์ เลขกุล, เบี้ย บาท กษาปณ์ แบงก์, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), ๒๕๔๒.

นิตดา หงษ์วิวัฒน์, เครื่องทองรัตนโกสินทร์, กรุงเทพฯ: คติ, ๒๕๕๕.

ไบรอัน แนพพ์, ดร. (มานี จันทวิมล แปล), ทองแดง เงิน และทองคำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กส์, ๒๕๔๔.

พงศ์ศักดิ์ วิชิต, ทองคำ, ถิ่นพระราชทาน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ณ วัดเขาวัง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี กรมทรัพยากรธรณี, ๒๕๒๙.

เว็บไซต์

ราม วัชรประดิษฐ์, “พันธุแท้พระเครื่อง : เหรียญแต่เม็งทองป้อ,” ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑, ภายใต้ “คอลัมน์พระเครื่อง,”

ข่าวสดออนไลน์, สืบค้นเมื่อ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓, https://www.khaosod.co.th/amulets/news_๓๒๘๗๙๑.

<https://abovediamond.com/learn-gold/>, สืบค้นเมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

<https://colnect.com/th/coins/>, สืบค้นเมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.

<https://th.wikipedia.org/wiki/ทองคำ>, สืบค้นเมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓.